

PRAKTISCH CASTRATIE VAN UW KAT

landelijk informatiecentrum gezelschapsdieren

www.licg.nl
over houden van huisdieren

Kittens kunnen al vanaf ongeveer 4 maanden geslachtsrijp worden, maar meestal gebeurt dit rond 5 tot 6 maanden leeftijd. Vanaf dat moment kunnen katten zich voortplanten. Veel eigenaren willen geen nestjes met hun kat. Bovendien zijn er al veel katten en kittens op zoek naar een nieuw thuis. Daarom is het verstandig om uw poes of kater te laten castreren voordat deze vruchtbaar wordt.

In de praktijk wordt bij poezen vaak gesproken over sterilisatie en bij katers over castratie. Toch gaat het bij katten meestal om eenzelfde soort ingreep: het verwijderen van de voortplantingsorganen. In dat geval spreken we bij zowel poes als kater van 'castratie'. Bij een kater worden de testikels (zaadballen) verwijderd en bij een poes de eierstokken, soms samen met de baarmoeder.

Door deze operatie kan de kat zich niet meer voortplanten. Castratie voorkomt dus ongewenste nestjes. Ook verkleint het de kans op bepaalde gezondheidsproblemen zoals baarmoederontsteking en melkkliertumoren. Daarnaast kan castratie ongewenst gedrag verminderen zoals krolsheid bij poezen en sproeien bij katers.

Toch even checken: een poes of een kater?

Het geslacht van een kitten is soms lastig te herkennen. Daardoor worden er regelmatig fouten gemaakt. De dierenarts zal het controleren, maar u kunt het zelf ook bekijken. Til de staart van uw kitten voorzichtig op en let op de volgende twee dingen:

1. De ruimte tussen de anus (vlak onder de basis van de staart) en de opening van het geslachtsdeel.
2. De vorm van de opening van het geslachtsdeel.

Bij vrouwelijke katten (poezen) zit de vulva dicht bij de anus. De opening van de vulva vormt een rechte, verticale lijn en lijkt daardoor op de letter 'i'. Bij mannelijke katten (katers) zit er meer ruimte tussen de anus en de penis. De opening van de penis heeft de vorm van een cirkel. Soms zijn kleine testikels (balletjes) te zien of voelen in deze ruimte tussen de anus en de penis. Twijfelt u? Vraag dan uw dierenarts om het geslacht te controleren.

Hieronder is het verschil tussen een poes (links) en een kater (rechts) duidelijk zichtbaar:

Castratie of sterilisatie: wat is het verschil?

De termen (chirurgische) castratie en sterilisatie worden vaak door elkaar gebruikt, maar ze betekenen iets anders.

- Castratie betekent dat de voortplantingsorganen worden verwijderd. Bij katers zijn dat de testikels (zaadballen) en bij poezen de eierstokken. De productie van geslachtshormonen stopt hierdoor.
- Sterilisatie betekent dat de voortplantingsorganen blijven zitten, maar dat de eileiders of zaadleiters worden onderbroken / afgebonden. Het dier is niet meer vruchtbaar, maar de productie van geslachtshormonen blijft gewoon doorgaan.

Bij katten, zowel katers als poezen, wordt vrijwel altijd gekozen voor castratie. Deze ingreep voorkomt namelijk niet alleen voortplanting, maar vermindert ook de invloed van geslachtshormonen. Daardoor neemt de kans op ongewenst gedrag en bepaalde ziekten af.

Waarom uw kat laten castreren?

Castratie heeft voordelen voor zowel de kat als de eigenaar. Het helpt niet alleen om ongewenste nestjes te voorkomen, maar draagt ook bij aan een betere gezondheid en minder gedragsproblemen.

Voorkomen van ongewenste kittens

Kittens kunnen al vanaf ongeveer 4 maanden geslachtsrijp worden, maar meestal gebeurt dit rond 5 tot 6 maanden leeftijd. Vanaf dat moment kunnen katten zich voortplanten en zelf kittens krijgen.

Een poes kan tot wel 3 nestjes per jaar krijgen, waardoor het aantal katten snel kan toenemen. Ook katers spelen een grote rol bij ongewenste nestjes: één ongecastreerde kater kan in korte tijd veel verschillende poezen in de omgeving drachtig maken. Ongewenste kittens krijgen bovendien niet altijd goede zorg en lopen meer risico op ziekten (en verspreiding van ziekten), zoals niesziekte. Om te voorkomen dat er meer kittens geboren worden dan er goede huizen en verzorging beschikbaar zijn, is het belangrijk om katten tijdig te laten castreren.

Let op: Ook katten uit hetzelfde nest, zoals broer en zus, kunnen zich met elkaar voortplanten zodra zij geslachtsrijp zijn. Wacht dus niet te lang met castratie als u twee kittens van een ander geslacht in huis haalt!

Minder kans op gezondheidsproblemen

Niet-gecastreerde poezen hebben een grotere kans op baarmoederontsteking en op melkkliertumoren. Ook zijn er risico's verbonden aan dracht (zwangerschap) en bevalling. Daarnaast kunnen poezen met bepaalde infectieziekten deze infecties doorgeven aan hun kittens.

Niet-gecastreerde katers raken vaker gewond door gevechten met andere katten. Hierbij kunnen bijvoorbeeld bijtwonden en abcessen ontstaan. Tijdens zulke gevechten kunnen ook infecties worden overgedragen, zoals Feline Immunodeficiency Virus (FIV) en Feline Leukemia Virus (FeLV). Omdat katers vaak grote afstanden afleggen op zoek naar een partner, lopen ze bovendien meer risico op ongelukken, zoals een aanrijding.

Minder ongewenst gedrag

Geslachtshormonen kunnen gedrag veroorzaken dat voor zowel kat als eigenaar (en burens) vervelend en stressvol kan zijn.

Een poes die niet gecastreerd is, wordt regelmatig krols. De eerste krolsheid treedt meestal rond 6 maanden leeftijd op, maar kan zelfs al vanaf 4 à 5 maanden beginnen. Tijdens de krolsheid is ze vruchtbaar en wil ze paren. Een krolse kat kan dan luid miauwen of "roepen" (dag én nacht), erg onrustig zijn, vaker naar buiten willen en katers uit de omgeving aantrekken. Een krolse kat kan soms juist extra aanhankelijk zijn, rolt regelmatig over de grond en staat vaak met de achterhand omhoog en de staart opzij (klaar om gedekt te worden). Dit krolse gedrag kan zich elke twee tot drie weken herhalen zolang ze niet gedekt wordt.

Een ongecastreerde kater heeft vaak sterke hormonale driften. Hij markeert zijn territorium met sterk ruikende urine; buitenshuis, maar vaak óók binnenshuis! Ook heeft hij meestal de neiging om ver van huis rond te zwerven (op zoek naar een partner). Hij zal eerder vechten met andere katers en zal vaker agressief gedrag vertonen dan een gecastreerde kater.

Wat is de beste leeftijd om een kat te laten castreren?

Een kat kan op bijna elke leeftijd gecastreerd worden. Meestal gebeurt dit rond 4 à 5 maanden leeftijd, voordat de poes of kater vruchtbaar wordt. Daarmee is het risico op ongewenste nestjes en hormonale gezondheids- en gedragsproblemen zo klein mogelijk.

Sommige dierenartsen voeren ook vroegcastratie uit bij kittens van 2 tot 4 maanden leeftijd, bijvoorbeeld bij asielkatten en zwerfkatten. Onderzoek laat zien dat dit over het algemeen veilig is, al zijn zeer jonge dieren iets gevoeliger voor narcose.

Houd uw kat binnen totdat deze gecastreerd is. Let op dat een kater na de operatie nog 6 tot 7 weken vruchtbaar kan zijn!

Waar kunt u uw kat laten castreren?

Castratie van een poes of kater kan bij vrijwel alle dierenartspraktijken worden uitgevoerd. Het is vaak fijn en verstandig om alle basiszorg bij uw eigen dierenarts te laten uitvoeren. Op die manier zijn alle gezondheidsgegevens bekend en kan uw kat zo goed mogelijk worden behandeld. Dat heeft de voorkeur boven het wisselen van dierenartspraktijken.

Wilt u bijdragen aan onderwijs van toekomstige dierenartsen? Dan kunt u uw kat of hond ook laten castreren in het Universitaire Dierenziekenhuis van de Faculteit Diergeneeskunde. Het tarief is vergelijkbaar met of zelfs iets lager dan bij de meeste dierenartspraktijken. Wilt u meer weten of een afspraak maken, neem dan contact op via Telefoonnummer: 030 - 253 9411 of E-mail: receptieukg@uu.nl

Consult vooraf

In de meeste gevallen wil de dierenarts uw kat voorafgaand aan de castratie eerst een keer zien op het spreekuur. Dit is belangrijk om te controleren of uw kat gezond genoeg is voor de narcose en operatie. Daarbij wordt onder andere gekeken naar:

- of het echt om een poes of kater gaat (dit wordt nog weleens verkeerd ingeschat bij de verkoop van kittens);
- de algemene gezondheid van de kat;
- of er geen hartruis aanwezig is;
- of bij een kater beide testikels zijn ingedaald;
- of er geen afwijkingen zoals een navelbreuk zijn;

- of de kat goed gevaccineerd is en vrij is van parasieten, zoals vlooien (sommige dierenartspraktijken stellen dit namelijk als voorwaarde voor castratie).

Wat kost castratie van een poes of kater?

De kosten voor castratie kunnen verschillen per dierenartspraktijk. Over het algemeen is de castratie van een poes duurder dan die van een kater. Dit komt doordat het bij een poes een grotere operatie is.

Veel dierenartspraktijken vermelden de kosten voor castratie van een poes en kater op hun website. Voor een actuele prijsindicatie kunt u altijd contact opnemen met uw dierenarts of even langsgaan bij de praktijk. Controleer of het consult vooraf is meegerekend. Vraag bij castratie van een poes ook na of meerdaagse pijnstilling en bescherming van de wond in de vorm van een kraag of rompertje in de prijs is inbegrepen.

Voor minima zijn er enkele dierenartspraktijken die katten voor een lagere prijs castreren. Kijk voor meer informatie hierover in het artikel Dierenhulp voor minima. Ook zijn er zo nu en dan (chip-) en castratieprojecten op verschillende plekken in Nederland, voor katten van eigenaren met een krappe beurs.

Castratie van een poes

Vroeger werd gedacht dat een poes eerst een nestje moest krijgen voordat zij gecastreerd werd. Dat is niet waar. Het heeft geen gezondheidsvoordeel. Sterker nog: het is meestal beter om een poes te laten castreren voordat zij voor het eerst krols wordt.

Hoe verloopt de operatie?

Voor de operatie mag uw kat meestal vanaf de avond ervoor niet eten (maar wel gewoon water drinken). Castratie van een poes is een operatie onder algehele narcose. De dierenarts verwijdert de eierstokken (en soms ook de baarmoeder) via een kleine snede in de buik. De wond wordt gesloten met hechtingen, vaak onderhuids met oplosbaar hechtmateriaal. Als alles goed gaat, mag uw kat dezelfde dag weer naar huis.

Castratie van een kater

Ook een kater kan het beste worden gecastreerd voordat hij geslachtsrijp is.

Hoe verloopt de operatie?

Voor de operatie mag uw kat meestal vanaf de avond ervoor niet eten (maar wel gewoon water drinken). Bij een castratie van een kater worden onder algehele narcose beide testikels verwijderd via kleine sneetjes in de balzak. De wondjes zijn zo klein dat hechten meestal niet nodig is. Uw kat mag meestal dezelfde dag weer naar huis. Let op dat een kater na de castratie nog tot ongeveer 6 tot 7 weken vruchtbaar kan zijn!

Niet-ingedaalde testikels

Soms zijn één of beide testikels niet ingedaald in de balzak. Dit heet cryptorchidie. Alleen de zichtbare testikel verwijderen en de andere laten zitten heeft geen zin, omdat de andere testikel nog gewoon zijn werk kan doen. Bij niet ingedaalde testikel(s) zal er dus een uitgebreidere (buik)operatie nodig zijn, soms met een echo van de buik vooraf. De kosten van een dergelijke operatie liggen een stuk hoger dan die van een 'normale' castratie van een kater.

Nazorg na castratie van uw poes of kater

De meeste katten herstellen snel van een chirurgische castratie. Ze kunnen nog een paar uur suf zijn van de narcose, maar zijn vaak de volgende dag alweer actief. Het is verstandig om uw kat rustig te houden zodat de wond goed kan genezen.

Uw poes kan na de castratie een rompertje of kraagje om krijgen om te voorkomen dat ze aan de wond zit. Likken aan de wond is slecht voor de wondgenezing!

De meeste katers laten hun operatiewondjes met rust en een kraagje is dan ook zelden nodig.

Wanneer contact opnemen met de dierenarts?

Neem contact op met uw dierenarts als u één van deze dingen ziet:

- veel likken of krabben aan de wond
- roodheid en/of zwelling van de wond
- wondvocht en/of bloed
- sloomheid
- slecht eten

Controle na castratie

Voor poezen wordt meestal zo'n 10 dagen na de operatie een controle bij de dierenarts ingepland. Soms moeten er dan ook hechtingen worden verwijderd, maar meestal is er onderhuids gehecht met hechtmateriaal dat vanzelf oplost. Voor katers is een controle na de castratie zelden nodig.

Alternatieven voor chirurgische castratie

Naast chirurgische castratie (de meest gekozen optie) zijn er ook mogelijkheden om te castreren met behulp van medicijnen.

Poes: medicijnen om krolsheid te onderdrukken?

Er bestaan medicijnen die de cyclus van een poes kunnen onderdrukken. Een voorbeeld is de poezenpil met de stof megestrolacetaat, een hormoon dat lijkt op progesteron.

Deze hormoonmiddelen kunnen bijwerkingen geven, zoals baarmoederontsteking, melkkliertumoren en suikerziekte, zeker als ze langdurig worden gebruikt. Als een pil wordt vergeten of uitgespuugd, kan er bovendien toch krolsheid ontstaan en een dracht als ze gedekt wordt.

Daarom is chirurgische castratie meestal de veiligste en meest betrouwbare oplossing als u niet met uw poes wilt fokken.

Kater: hormoonimplantaat voor tijdelijke castratie

Naast een operatie (chirurgische castratie) bestaat er ook een tijdelijke vorm van castratie bij katers: chemische castratie. Dat kan een goede optie zijn als u uw kat tijdelijk wilt laten castreren, of als u eerst het gedragseffect van de castratie wil beoordelen.

Bij chemische castratie wordt een hormoonimplantaat (met 4,7 mg deslorelin) met een injectienaald onder de huid geplaatst.

Let op: In de eerste 2-3 weken na plaatsing van het implantaat neemt de testosteronproductie tijdelijk toe. De kater kan dan versterkt seksueel (probleem)gedrag laten zien en nog steeds poezen drachtig maken. Na plaatsing van het implantaat duurt het gemiddeld 3 tot 6 weken

voordat de maximale werking wordt bereikt en de kater daadwerkelijk onvruchtbaar is.

Het hormoonimplantaat zorgt voor minimaal 12 maanden onvruchtbaarheid, al blijven sommige katers zelfs langer dan 16 maanden onvruchtbaar. De sterke, typische katerurine geur neemt af en de testikels (maar ook de stekeltjes op de penis) worden veel kleiner. Ook vermindert het implantaat in die periode de kans op seksueel (probleem)gedrag zoals sproeien (urinemarkering), agressiviteit en het proberen te dekken (bestijgen).

Gewichtstoename na castratie van uw kat?

Na castratie verandert de stofwisseling van een kat. De energiebehoefte daalt, terwijl de eetlust juist kan toenemen. Hierdoor hebben gecastreerde poezen en katers een grotere kans op overgewicht. Dit geldt voor zowel chirurgische als chemische castratie.

Overgewicht na castratie is gelukkig prima te voorkomen door:

- geen onbeperkt voer te geven, maar dagelijkse voerporties af te meten
- ongeveer 20-30% minder voer te geven dan voorafgaand aan de castratie
- uw kat actief te houden met spelen (kijk hier voor leuke spelletjestips)
- het gewicht en de 'body condition score' van uw kat in de gaten te houden (kijk hier hoe u dit controleert)

FAQ: Veel gestelde vragen over castratie bij katten**Wanneer moet ik mijn kat laten castreren?**

De meeste katten worden gecastreerd rond 4 à 5 maanden leeftijd, voordat ze geslachtsrijp worden. Dit voorkomt ongewenste nestjes en verkleint de kans op hormoon gerelateerde gezondheids- en gedragsproblemen.

Doet castratie pijn bij een kat?

De operatie gebeurt onder narcose, dus voelt de kat er niets van. Na de ingreep kan een kat wat gevoelig zijn, maar dierenartsen geven pijnstilling. Meestal herstellen katten snel van de castratie.

Hoe weet ik of mijn kat krols is?

De eerste krolsheid treedt meestal rond 6 maanden leeftijd op, maar kan zelfs al vanaf 4 maanden beginnen. Een krolse kat laat vaak typisch gedrag zien, zoals:

- luid en langdurig miauwen of "roepen"
- extra aanhankelijk zijn of juist onrustig gedrag vertonen
- veel rollen over de grond
- met de achterhand omhoog staan en de staart opzij houden
- vaker naar buiten willen
- katers uit de omgeving aantrekken

Kan een kat nog krols worden na castratie?

Nee. Als de eierstokken weg zijn, stopt de hormonale cyclus en wordt de poes niet meer krols.

Kan een kater nog kittens verwekken na castratie?

Ja, een kater kan na castratie nog een flinke tijd vruchtbaar blijven en dus voor (ongewenste) kittens zorgen. Bij chirurgische castratie is dit tot 6 à 7 weken na de operatie. Bij chemische castratie is dit tot 3-6 weken na toedienen van het hormoonimplantaat.

Verandert het gedrag van mijn kat na castratie?

Castratie kan gedrag dat door geslachtshormonen wordt veroorzaakt verminderen. Katers sproeien bijvoorbeeld minder vaak en vechten minder met andere katten. Krols gedrag bij poezen komt na castratie niet meer voor.

Wordt mijn kat dik na castratie?

Poezen en katers komen na (zowel chirurgische als chemische) castratie makkelijker aan in gewicht. Dat komt doordat ze minder energie nodig hebben. Soms krijgen ze ook meer eetlust. U kunt overgewicht voorkomen door uw kat 20-30% minder voer te geven dan voor de castratie, de dagelijkse voerporties af te meten en uw kat voldoende beweging te geven.

Het Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren biedt onafhankelijke en betrouwbare informatie over het houden van huisdieren.